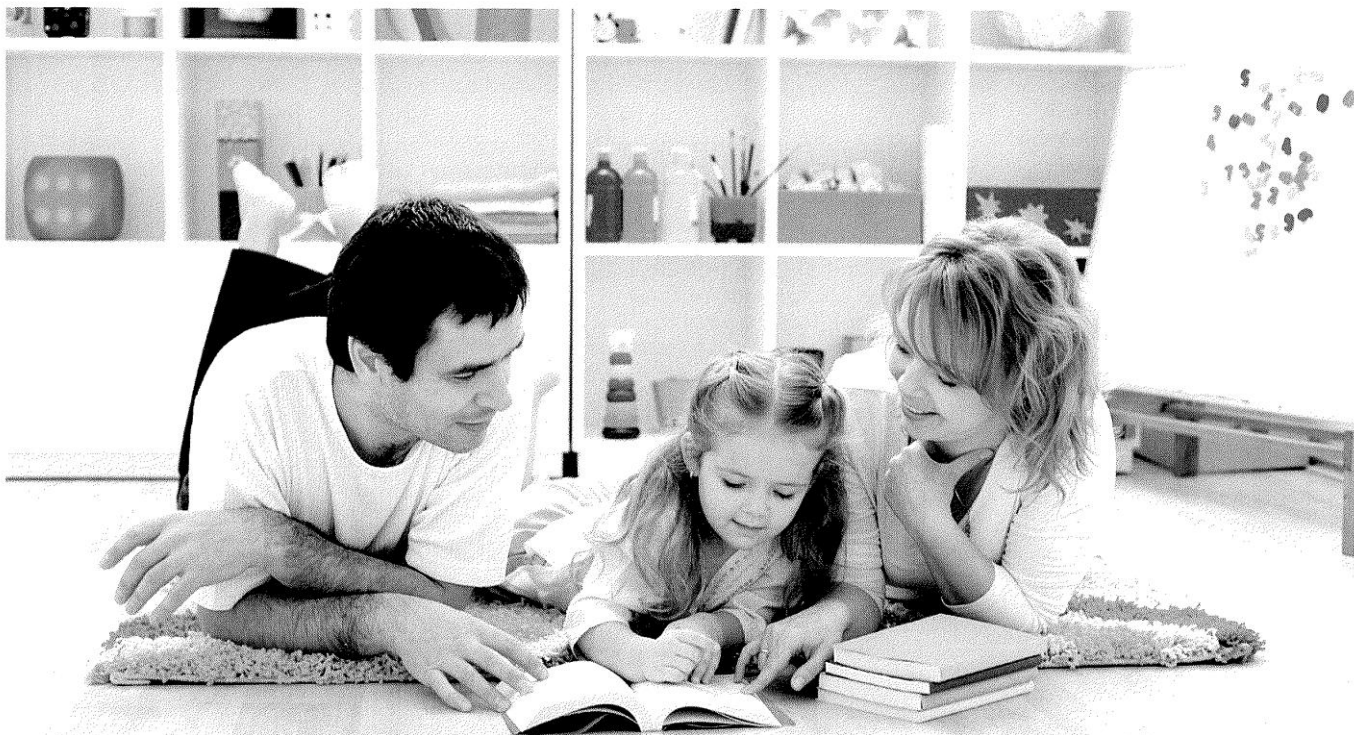

text: PhDr. Jana Kropáčková, Ph.D.

Ušnadněte svému dítěti vstup do 1. třídy

Rodiče se často ptají, co by jejich dítě mělo zvládnout na konci předškolního období, aby bylo dobře připraveno na školní docházku. Jak se říká, každý začátek je těžký, a vstup dítěte do základní školy lze z dospělého světa přirovnat k nástupu do nového zaměstnání. Příprava dítěte předškolního věku na úspěšný vstup do 1. třídy základní školy ovšem nespočívá v nácvičce specifických dovedností (příprava na čtení, psaní, počítání atd.) či pouhém získání konkrétních vědomostí...

V pravém slova smyslu se jedná o průběžnou podporu celkového rozvoje dítěte směřujícího k dalšímu vzdělávání. Z toho důvodu je žádoucí, aby se rodiče svému dítěti věnovali průběžně – povídali si s ním, společně si četli, zpívali, hráli, tvořili, sportovali, pozorovali a objevovali, ale také se společně smáli. Čas, který rodiče dítěti věnují, se přirozeně promítne nejenom do jeho výchovy, ale i do průběžné přípravy dítěte na vstup do základní školy a celkově do přípravy dítěte na život. Čas, láska, porozumění a postupné nastavování pravidel je tou nejlepší devízou, kterou svému dítěti mohou rodiče dát.

Co potřebuje dítě při vstupu do 1. třídy?

Dítě od rodičů potřebuje pochopení, klid a lásku, ale také vzor a důslednou výchovu. Je vhodné, má-li s nástupem do školy svůj koutek, kde se může učit a hrát si. Ideální je vlastní pokojíček. Je ale třeba zajistit mu i další odpovídající podmínky: dostatek spánku, pobyt venku a prostor pro pohybové aktivity, vhodnou stravu a odpovídající pitný režim. Dítě by do školy mělo jít vyspalé a nasnídané, s připravenou školní taškou a se svačinou. Není vhodné, aby bylo odkázáno jen na školní automaty, které kvalitní svačinu nenabízejí. Dítě potřebuje rovněž pravidelný režim a přiměřený poměr mezi

Co potřebují děti od rodičů při nástupu do školy?

Důvěřujte mi.	Potřebuji si věřit. S vaší pomocí první třídu zvládnou.
Nestrašte mě školou a známkami.	Chci se do školy těšit a nebát se.
Mějte mě rádi takového, jaký jsem.	Potřebuji vědět, že jsem v něčem výjimečný, a že i když se mi něco nepovede, máte mě rádi.
Buďte důslední a jděte mi příkladem.	Potřebuji mít jasně stanovené hranice, jinak jsem zmatený a nejistý.
Najděte si na mě čas. Hrajte si se mnou. Čtěte si se mnou. Povídejte si se mnou.	Nebudu potom zlobit.
Buďte trpěliví.	Pokud mi něco nejde, netrestejte mě, potřebuji ještě vaši pomoc.
Nepřetěžujte mě.	Abych byl úspěšný, potřebuji čas na odpočinek.
Chvalte mě a povzbuzujte mě.	Budu se ještě více snažit.
Nepřeceňujte mě ani mě nepodceňujte.	Mohli byste mi totiž ublížit.
Zachovejte klid.	I já se chci naučit řešit problémy v klidu.
Respektujte mé potřeby.	Budu spokojený.
Připravujte se se mnou každý den, kontrolujte mi notýsek a školní tašku.	Naučím se pravidelnosti, pořádku a budu mít v pořádku domácí úkoly.

Zdroj: J. KROPÁČKOVÁ: *Má mateřská škola za úkol děti připravovat na školu, nebo ne?*

školními i domácími povinnostmi a volným časem pro hru. K tomu nejdůležitějšímu pak patří společné rozhovory s rodiči o dění ve škole, kdy se rodiče nesoustředí jen na výkon, známky a domácí úkoly, ale hlavně na to, co dítě prožívá, z čeho má radost, čeho se bojí, s kým se kamarádí atd.

Hry podporující rozvoj dítěte

Nabízíme vám výčet her a činností, které se mohou stát inspirací pro rozvoj smyslového vnímání, obratnosti, grafomotoriky, řeči, pozornosti, paměti, myšlení apod.

- > **Hledání rozdílů u obrázků** (v čem se od sebe liší). Využijme dětské časopisy, knihy pro děti, materiállové listy atd. pro podporu rozvoje zrakového vnímání, rozlišování, či soustředěnosti.
- > **Skládání puzzle** podpoří rozvoj zrakového vnímání, představitivosti, pozornosti, jemné motoriky, myšlení atd.
- > **Karetní hry: kvarteto** (hledání stejných symbolů), **černý Petr** (vyhledávání dvojic) jsou vhodnou nabídkou pro skupinové činnosti. Děti se učí respektovat pravidla, hry přispívají k rozvoji zrakového vnímání, rozlišování, pozornosti i paměti.
- > **Hra „Co se na mně změnilo“** podporuje rozvoj zrakového vnímání, pozornosti i paměti. Jeden hráč upozorní, aby si ho ostatní hráči pořádně prohlédli, a potom třeba na chvíli odejde za dveře a provede na sobě nějakou změnu (obráti si nebo sundá svetr, rozeptne knoflíky atd.). Předstoupí před ostatní hráče a zeptá se jich: „Co se na mně

změnilo?“ Jejich úkolem je všimnout si změny. Pokud někdo odpoví správně, tak si hráči role vymění. Nejprve je vhodné začít nápadnějšími změnami, ale později lze zařazovat i méně nápadné změny (mírně si vyhrnout rukávy, přechesat si opačně pěšinku ve vlasech apod.).

- > **Hra nedokončené obrázky** trénuje rozvoj zrakového vnímání a rozlišování i pozornosti. Lze využít dětských časopisů, omalovánek nebo nakreslit vlastní obrázek. Úkolem dítěte je dokreslit chybějící části (např. u auta kola, u obličejů nos, u psa ocas atd.).
- > **Vybarvování omalovánek** podporuje vnímání a rozlišování barev i rozvoj zrakového vnímání.
- > **Hrou „Na čichanou“** procvičujeme vnímání a rozlišování vůní a pachů. Hráči mají oči zavázané šátkem a snaží se uhádnout dle čichu, o jaký druh potravin (např. jablko, citron, okurka) nebo koření (např. hřebíček, majoránka, vanilka, skořice) se jedná.
- > **Hra „Hmataná“** přispívá k rozvoji hmatového vnímání, které souvisí s rozvojem jemné motoriky a grafomotoriky. Tu budoucí školák potřebuje především při nácvičku psaní. Do látkového sáčku nebo pod kus látky (ručník, utěrka, mikina) schováme libovolné předměty. Dítě se hmatem snaží rozeznat, o který předmět se jedná. Hru můžeme také pojmut tak, že dítěti zavážeme oči šátkem a ono si ze stolu nebo z koše vybírá různé předměty a dle hmatu se snaží určit, o co se jedná (míček, lžička, brčko, desetikoruna, pastelka atd.). Pokud to dítěti činí potíže, je možné mu

před hrou věci ukázat, umožnit mu, aby si je vzalo do ruky, pojmenovalo, a teprve potom začneme hrát hru.

- > **Hra na kuchtíka** rozvíjí chuťové vnímání. Kuchtík přeče rád ochutnává, takže dokáže i poslepu poznat každé jídlo. Před hrou je třeba připravit kousky různých potravin (pokud hraje více hráčů, pak je z hygienických důvodů vhodné jednotlivé kousky napíchnout na párátko). Dítěti zavážeme oči a postupně mu dáváme ochutnávat různé potraviny.
- > **Hra „Levá-pravá“** posiluje vnímání vlastního těla a pravolevou orientaci. Dítěti dáváme slovní pokyny od jednodušších (např. zvedni levou ruku, zvedni pravou ruku) po složitější (pravou rukou se chyt za levé ucho, levou ruku si polož na levé koleno a pravou rukou si zakryj levé oko) a kontrolujeme provedení.
- > **Hra „Co je vlevo, co je vpravo“** podporuje rozvoj pravolevé orientace v prostoru. Dítě říká, co vidí vlevo a co vpravo. Hru lze různě obměňovat - např. rodič vyjmenovává věci, které jsou kolem něho, a dítě popisuje, zda jsou vlevo, či vpravo (předem je nutno určit, zda vlevo od druhé osoby, nebo vlevo od dítěte). Další obměnou je určování stran na ploše - na obrázku, na deskové hře atd.
- > **Slovní hra „Na papouška“** rozvíjí sluchové vnímání a rozlišování první hlásky ve slově. Hra začíná větou: Papoušek vytáhl kartu s písmenem „P“. Principem hry je vymyslet co nejvíce slov, která začínají hláskou „P“ (panenka, ptáček, plot, papír...).
- > **Hra „Kukačko, zakukej“** trénuje sluchové vnímání a rozlišování lidských hlasů. Hru je vhodné hrát ve skupince hráčů, kteří si například sednou do kruhu, skloní hlavy a zakryjí si oči. Jeden vybraný hráč chodí v kruhu kolem ostatních a jednomu z nich nenápadně zaťuká rukou na rameno nebo na záda (v ten moment se tato osoba stává kukačkou). Pak poodejde jinam a vyzve hráče „Kukačko, zakukej“. Hráč, který získal roli kukačky, odpoví „kuku“. Ostatní hráči se snaží poznat, kdo zakukal.

- > **Hra „Kam se schoval maňásek“** procvičuje prostorové vnímání i orientaci a vede k používání předložek a dalších slovních druhů, jež označují umístění v prostoru. Rodič si vezme maňáška a různě ho umísťuje v prostoru, ale tak, aby ho dítě vidělo, a ptá se: „Kam se schoval maňásek?“ Dítě odpovídá: „Maňásek se schoval pod stolem, maňásek sedí na židli, maňásek se schoval do krabice atd.“ Obměna hry spočívá ve výměně rolí. Rodič může odpovídat úmyslně chybně a sledovat, zda jej dítě opraví.
- > **Hra „Skládaná“** přispívá k rozvoji plošného vnímání, vnímání celku a jeho částí. Starší pohledníci nebo nějaký obrázek rozstříháme (nejprve na poloviny, na čtvrtiny, později na různorodé části) a dítě se snaží obrázek sestavit.
- > **Hra na rýmy** procvičuje sluchové vnímání, rytmus a rozlišování stejně znějících slabik. Smyslem hry je vymyslet co nejvíce rýmů ke zvolenému slovu (např. rybička, krabička, lahvička, židlička...; váha, dráha atd.). Je vhodné střídát různé slabičná slova.
- > Do denních činností se vyplatí zařazovat **rozpočítadla**, jež podněcují rozvoj sluchového vnímání, procvičování rytmu i rozvoj paměti.
- > **Hra na obchod.** Jeden hráč bude prodáváč nebo prodáváčka a ostatní hráči budou nakupující zákazníci. Zákazníci požádají např. o dvě okurky, šest housek nebo tři jablka. Hra vede k rozvoji komunikačních schopností i početních představ.
- > **Hra „Hláška nás probudí“.** Princip hry spočívá v rozlišování první hlásky ve slově. Na začátku hry se rodič domluví, že dítě bude mít po celou dobu hry skloněnou hlavu, to znamená, že bude spát. Vzbudit je může jen domluvená hláška. Domluvená je například hláška „T“. Rodič pomalu vyslovuje různá slova, a pokud řekne třeba slovo „tygr“, které začíná domluvenou hláskou, dítě hlavu zvedne. Hláška je probudila. Hru lze hrát i s dalšími odměnami - například je probudí hláška, která je ve slově obsažena, případně se v něm vyskytuje i vícekrát (stůl, tatínek, kytka atd.).
- > **Kimovky.** Tyto aktivity jsou zaměřeny na zrakové vnímání a paměť a lze je různě obměňovat. Základem hry je v krát-

kém čase si soustředěně prohlédnout např. šest libovolných předmětů (kostka, míček, knoflík, tužka, ořech, jablko), které se pak zakryjí třeba šátkem. Princip hry spočívá v zapamatování a vyjmenování věcí. Kontrola správnosti se provede opětovným odhalením předmětů (sejmutím šátku z předmětů, odkrytím víka krabice atd.). Postupně lze počet předmětů zvyšovat. Další varianta hry spočívá v určení chybějícího či přidaného předmětu.

- > **Sluchové hádanky.** Smyslem hry je rozlišit stejně či podobně znějící slova (např. vlak - sak, boule - koule, síto - syto, kytka - nitka, nýt - nit, kapka - klapka, house - housle, kůň - tůň, hrábě - hrabě, koza - Róza, Míla - myla, crr - frf). Rodič se ptá: „Je to stejné?“
- > **Hra na ozvěnu.** Principem hry je opakování libovolných slov. Slova lze pronášet velmi potichu a dítě je opakuje. Rodič začne jedním slovem, které dítě opakuje, čímž si lze ověřit, zda dítě dobře slyší. Hrou procvičujeme sluchové vnímání, soustředěnost dítěte a krátkodobou paměť. Těžší varianta hry spočívá v zapamatování a následném opakování více slov řečených najednou (veverka, jablko, míč, automobil, taška, hrneček, ryba atd.). Začneme výčtem 4-5 slov a postupně přidáváme. Obměnou hry může být i opakování čísel (např. 2, 15, 8, 3, 0).

- > **Hra na robota.** Hrou procvičujeme sluchové vnímání, soustředěnost, a především schopnost analýzy a syntézy (skládání a rozkládání slov na slabiky, později na hlásky). Jeden z hráčů je robot, který neumí souvisle mluvit, takže slova rozkládá na slabiky: „ko-lo-bež-ka“. Druhý z hráčů dělá překladatele a slovo složí v „koloběžka“. Role je vhodné střídat a současně střídat i jejich pořadí (nejprve mluví robot, potom překladatel, po určité chvíli mluví první překladatel, následně robot). Těžší variantou hry je rozklad slov (analýza) na jednotlivé hlásky (např. „bota“, „b-o-t-a“) a skládání (syntéza) slov z hlásek (např. „k-y-t-k-a“, „kytka“).
- > **Hra „Pan čáp ztratil čepičku“.** Známá varianta hry spočívá v říkance „Pan čáp ztratil čepičku, měla barvu barvičku - jakou?“ (a následně doplníme název barvy, tedy např. červenou). Dítě vyhledává kolem sebe věci dané barvy. Může je najít a dotknout se jich, nebo je jen vyjmenovávat. Hrou procvičujeme zrakové vnímání a rozlišování, znalost základních i doplňkových barev a pozornost.
- > **Početni neboli matematické hádanky.** Nejprve tyto matematické hádanky demonstruje rodič na konkrétních předmětech (např. mám pět kostek, když ti jednu kostku dám, kolik budu mít kostek?; nebo mám šest kuliček, udělej to tak, abychom já i ty měli kuliček stejně).

inzerce

Stolní hra AKCE OSTROV

- Jediná hra, která děti připraví na PRVNÍ TŘÍDU.
- Pomocí zábavy a dobrodružství rozvíjí řečové dovednosti, spolupráci, poznávání barev, velikosti, délky a množství.

www.AkceOstrov.cz

Jdeme do školy

- Máte doma předškoláka nebo malého školáka?
- Na stránkách www.JdemeDoSkoly.cz se dozvíte VŠE, čím mu usnadníte nejen první třídu:
  - jak funguje školka i škola,
  - pracovní listy,
  - rady odborníků,
  - databáze školek i škol,
  - poradna.

www.JdemeDoSkoly.cz

SCIO

Další možnosti oblíbených her a podnětných činností

Mezi další aktivity, které se vyplatí zařazovat, patří **hledání protikladů** (studený vs. teplý, suchý vs. mokrá, světlý vs. tmavý, vysoký vs. nízký, široký vs. úzký) i **rozvoj logického myšlení** (Které zvíře je větší? Pes, nebo kůň?). Oblíbená je též **hra na nedokončené věty**: „Když půjdu lyžovat, tak si musím připravit...“

Prostřednictvím jednoduchých zjišťovacích otázek mohou rodiče podporovat u dětí rozvoj myšlení (Proč ptáci létají? Proč ryby plavou? Proč chodí lidé do práce? Proč květina uvadne, když ji nebudeme zalévat?).

Rozvoji řeči napomáhají **hry na nedokončené příběhy**. Například: Byl jednou jeden dům, který... (a dítě doplní: stál na vysoké skále). Rodič pokračuje: A v tom domě bydlel...

Jazyková hra „slovní fotbal“, rozvíjející paměť, pozornost, analyticko-syntetické myšlení i sluchové vnímání, patří k oblíbeným hrám, pokud již dítě dokáže rozlišit první a poslední hlásku ve slově. Principem hry je vymyslet slovo, které začíná poslední hláskou předchozího slova (pomoranč - červ - vodník - konev...).

Hru „Co bys dělal, kdyby...“ je možné využít jako prevenci chování v nebezpečných situacích, a velmi citlivě tak dítě upozornit na případná nebezpečí.

Mezi **jednoduchá grafomotorická cvičení**, která lze demonstrovat jen ve vzduchu nebo na větším formátu papíru a teprve potom na malém formátu papíru, patří například známé „namotávání klubíčka“, kdy dítě nejprve kreslí velké kruhy a postupně je zmenšují. Trénovat můžeme i další tvary, které lze dítěti nějak přiblížit, vlastní pohyb rytmizovat či komentovat: oblouky zleva doprava, oblouk horní (jak skáče žába), oblouk dolní (houpeme se na houpačce), střídat horní a dolní

oblouk (vlny, vlnky), osmičky (krasobruslařka na ledě), čáry svislé (natíráme plot), čáry vodorovné (koleje), čáry přerušované (prší) nebo kombinace vodorovných a svislých čar (žebříky).

Rozvoj dovedností podporujte zejména při běžných činnostech

Prostorovou orientaci, a především **pravolevou orientaci a rozlišování**, lze procvičovat vyprávěním u obrázku (uкаž, co je vlevo, co je vpravo, co je dole, co je nahoře, co je pod stolem). Anebo rodič požádá dítě, aby dokreslilo obrázek podle jeho slovních pokynů (nakreslete kytičku vlevo, nad kytičku nakreslete včelku, vpravo vedle kytičky nakreslete hříbek atd.). Pravolevou orientaci podporuje též jednoduchá pohybová hra „Pravá - levá“. Dítě se pohybuje v prostoru a může třeba pochodovat do rytmu říkanky: „Pravá, levá, pravá, levá, tak se chodí do světa. Ty můj světe, kdo to splete, ten je velký popleta...“ Poté následují slovní pokyny, které má dítě splnit - např. zvedni levou ruku nebo dej pravou ruku v bok, stoupni si na levou nohu, udělej pět poskoků na pravé noze, chytň se levou rukou za pravé rameno...

Při běžných aktivitách se vyplatí vést děti k tomu, aby si všimly věcí kolem sebe a snažily se je popsat - jaké jsou (barva, tvar, velikost, materiál) i kolik jich je. Před vstupem do školy nestačí, že dítě vyjmenuje číselnou řadu, tedy jak jdou jednotlivá čísla za sebou, ale je potřeba, aby si pod vysloveným číslem daný počet představilo (např. to je šest pastelek, to je pět svíček na dortu). Rodič při **určování počtu** nabízí i **různorodá seskupení**; do běžných činností lze zařazovat porovnání počtu předmětů (čeho je více, čeho je méně, udělej, aby bylo něčeho více, méně nebo stejně...).

Při pobytu venku se můžeme dítěte zeptat, které auto stojí před semaforem první, které druhé... Doma ho vybídíme, aby vytvářelo vláčky, a prakticky se tak seznamovalo s uspořádáním.

Na **procvičování jemné motoriky** je vhodné třeba navlékání korálků na nit nebo na podzim navlékání šípků. Lze přidat i určité kritérium, např. při navlékání střídat tři červené korálky, jeden modrý korálek atd.

Sledování a citlivé vedení dítěte se vyplatí

Rodiče by dítě měli vést k samostatnosti, osobní hygieně a kultuře stolování. Od školáka se očekává **samostatnost v sebeobsluze** (musí se umět obléknout, složit si věci, zapnout knoflíky, jíst příborem, umýt si ruce před jídlem a po použití toalety atd.).

Je třeba rovněž dbát na to, aby dítě **dokončilo zadaný úkol nebo hru** (např. dokreslilo obrázek, dostavělo hrad, dokončilo skládání předmětu z dílků stavebnice, dořešilo jednoduchý labyrint z dětského časopisu).

V neposlední řadě se vyplatí nepodceňovat **procvičování osobních údajů**. U zápisu se učitelka zeptá dítěte, jak se jmenuje a kde bydlí, neboť tyto informace mohou být někdy doslova životně důležité. Dítě by rovněž mělo rozlišovat jméno a příjmení. ☉